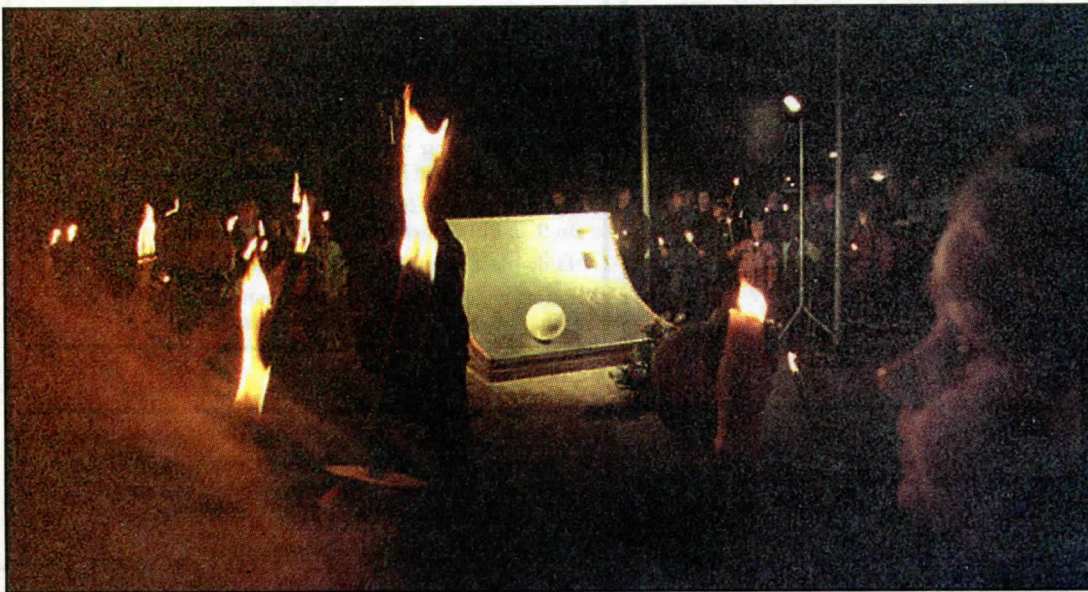

Twaalf joodse medeburgers terug in Hellum

▲ Wethouder Geuze onthult het joods monument. Schoolkinderen zorgen met hun fakkels voor de verlichting tijdens de plechtigheid.

Foto: Anne Marie Kamp

Van een onzer verslaggevers

■ **HELLUM - Bollegraaf** heeten ze. Twee gezinnen, twaalf personen in totaal. Hun voorouders hadden in Hellum en omgeving gewoond, zij deden het ook en ze voelden zich er prima thuis. Aan dat thuisgevoel werd wreed een eind gemaakt door de nazi's. Enkel en alleen omdat de Bollegrafen joods waren. Ze werden weggevoerd naar Polen. Ze zijn nu echter teruggekeerd, weer thuis. Zaterdagavond namelijk werd een monument onthuld, in hartje Hellum. Ter nagedachtenis van die twee gezinnen.

In 1995, toen Nederland vijftig jaar vrijheid vierde, werd het idee voor het monument in Hellum geboren. Bestuurslid De Lange van de plaatselijke Vereniging Dorpsbelangen was de initiatiefnemer. Er kwam steun van verschillende kanten, onder meer van de gemeente Slochteren. En zaterdagavond is het plechtige moment daar.

Geert Jan Timmer, bestuurder van Dorpsbelangen, kent natuurlijk de trieste historie van de beide gezinnen. De ene man des huizes is paardenhandelaar, de ander is slager. Zoals zoveel joden elders in den lande. De mannen in beide gezinnen worden door de be-

zitters weggevoerd, onwetend van de vernietigingskampen. De vrouwen en kinderen duiken onder maar worden verraden en zij gaan naar het oosten. Auschwitz is de eindbestemming, alleen de naam al doet je huiveren.

Timmer is ook degene die zaterdagavond het eerst het woord voert bij het dan nog omhulde monument. Om hem hen vele bewoners van het dorp, om hem heen ook nazaten van de Bollegrafen, duidelijk geëmotioneerd. De schoolkinderen zijn er ook, een ieder met een fakkel in de hand. Zij hebben het monument geadopteerd, ze verlich-

ten de plechtigheid. Ze zijn stil. Even geen kinderpret maar nadenken.

Timmer zegt dat het monument als herinnering aan de weggevoerde medeburgers moet dienen maar ook als waarschuwing. Wethouder Geuze van de gemeente Slochteren waarschuwt ook. Discriminatie is er nog altijd, zo zegt ze, ook vlak om de hoek in eigen land. Zij is het die het monument onthult. De plaquette met de namen en een bol, een parel, zijn de meest opvallende onderdelen van het monument. Het is doodstil als het doek is verwijderd.

De heer Hamburger spreekt dan, afgevaardigde van de Nederlandse Israëlitische Gemeente in Groningen. Hij feliciteert de bewoners van Hellum en zegt er meteen bij dat felicitaties op zo'n moment wel heel er vreemd lijken. „Maar U hebt twaalf mensen weer thuisgebracht. Geslachten lang waren ze thuis in dit gebied, nu zijn ze teruggekeerd.” Hij vertelt nog eens van hun dood in Polen en over het feit dat hen geen grafsteen werd gegund.

De bewoners van Hellum gunnen hen wel dat gedenkteken. Het is koud op deze zaterdagavond maar ze zijn gekomen. Niet allen, wel genoeg. De parel en de namen op het monument vallen op. Maar er is nog een tekst. 'Elke parel verliest wel eens wat van haar glans'. Op deze avond en voortaan is er iets van de glans terug. De twaalf leden van de gezinnen Bollegraf zijn thuis.